

DESPRÉS DEL SUPER-GAU DE TXORNÒBIL

La por alemanya

Han passat ja uns mesos des de l'accident de la central nuclear de Txornòbil —i el de la central alemanya de Hamm, mai aclarit— i a l'RFA la nuclearització continua sent el gran tema de debat i enfrontament ciutadà.

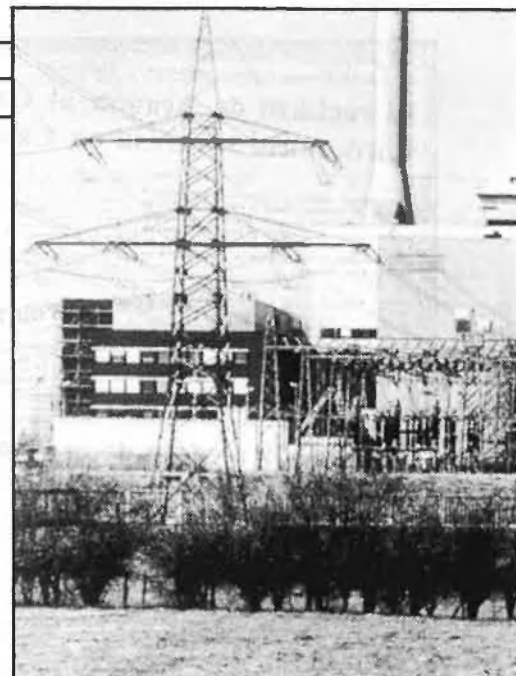
Ll. Selga/E. Monné (Colònia)

El passat 25 d'abril un reactor del bloc IV de Txornòbil es parà de sobte. El 29 d'abril es donà a conèixer l'accident i la fuga de quantitats elevades d'isòtops radioactius féu mobilitzar en molts països la difusió d'un seguit de mesures preventives.

A la República Federal d'Alemanya les instruccions del Ministeri de la Salut i la resposta política en una població que ha sentit especialment amenaçada la seva seguretat no han actuat en tot moment com a factors prou tranquil·litzadors per a fer oblidar el pànic general ni per a evitar un greu empitjorament en les relacions entre els nombrosos grups socials i

polítics que coincideixen en l'oposició a l'energia nuclear, la representació política i els noms de capçalera de la gran indústria. La discussió entre uns i altres ha passat, després de Txornòbil, de la pressió verbal i informativa al conflicte armat.

Una reacció, consistent a demanar que s'aturi el funcionament de totes les centrals de fusió (formulada com «*Einfach Abschalten*»: «Senzillament, desconnectar»), i que ha estat un colp dur per la política alemanya, ja que podria haver causat una crisi perfectament comparable a la que ha comportat l'afer Flick. El control de la situació havia de ser possible. Polítics i autoritats científiques s'han sotmès a la pressió *lobby* de la indústria nuclear i han emès els seus arguments per a la defensa d'un projecte que anomenen «Ûs pacífic de l'energia atòmica». El conjunt dels arguments esmentats són interpretats en els cercles d'oposició com una cosa que no té cap ni peus, dement, que no té en compte el llarg recorregut i la ca-

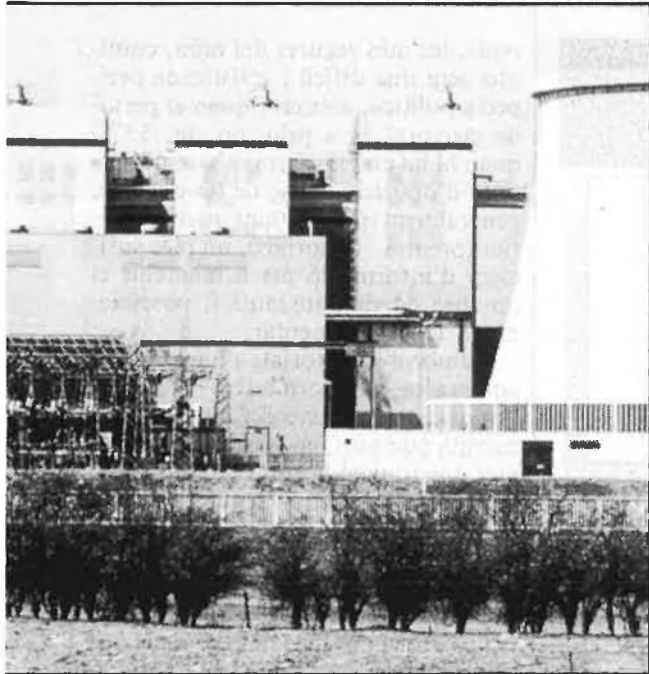

pacitat d'anàlisi de la tradició alemanya en el pensament filosòfic, polític i sociològic, que està allunyada de Rousseau, que desconeix la raó kantiana i que, en conseqüència, amenaça la continuïtat dels valors democràtics, genera desconfiança en l'estat i qüestiona la validesa de la constitució quan es tracta d'aturar la marxa d'una manifestació autoritzada o, simplement, de no autoritzar-la.

Es parla de llistes. Hi ha una llista vermella per a englobar les posicions comunista i anarquista. Hi ha una llista verda per a identificar les posicions que centren el seu desacord en la política energètica, la protecció del medi ambient que garanteix la continuïtat de la vida. Es parla d'autònoms per identificar la població civil no compromesa políticament que aquesta vegada també ha sortit al car-

DER SPIEGEL

Dalt, central nuclear a la RFA. Baix, avalots dels ecologistes a Wackersdorf.

del *Der Spiegel* el següent titular: «Armament per a la guerra civil».

A les pàgines interiors es feia un ampli reportatge sobre els esmentats enfrontaments, la violència d'uns i altres i sobre les diferències tecnològiques dels respectius armaments. La mateixa edició de l'*Spiegel* comenta a la pàgina editorial que «quan el primer policia dispara contra un manifestant, aleshores ja tenim un altre estat» i fa conèixer al lector la continuació d'aquest tema en un proper número sobre l'estratègia dels actuals mi-

litars antiatòmics: «Sabotejar, en lloc de manifestar». Tot i amb el risc dels enfrontaments, de la introducció d'una dada negativa a l'ordinador o de perdre la simpatia de la població per fer-se repetitius, amb una presentació incòmoda del present i del futur que s'acosta, les posicions «anti» han anunciat una tardor calenta. L'estat apareix en les seves publicacions amb un prefix, i esdevé, així, l'«Atomstaat» (l'Estat atòmic).

litars antiatòmics: «Sabotejar, en lloc de manifestar». Tot i amb el risc dels enfrontaments, de la introducció d'una dada negativa a l'ordinador o de perdre la simpatia de la població per fer-se repetitius, amb una presentació incòmoda del present i del futur que s'acosta, les posicions «anti» han anunciat una tardor calenta. L'estat apareix en les seves publicacions amb un prefix, i esdevé, així, l'«Atomstaat» (l'Estat atòmic).

Justificar o atacar Txornòbil

L'accident del passat 25 d'abril a Txornòbil s'ha descrit ja de totes les maneres possibles. No hi ha hagut polèmica en les versions. A part els especialistes i els responsables del complex nuclear i dels que busquen arguments

per sostenir una posició a favor o en contra de l'energia nuclear, no ha estat gaire important saber quin era exactament el bloc on s'havia produït l'accident o conèixer pas a pas el procés que originà l'error.

D'una única versió, l'evidència del fet, s'havia després una onada de reaccions que han coincidit també en una descripció de l'estat actual emprant formes monstruoses per transmetre el sentiment d'horror. Txornòbil, l'Atomstaat... Aquesta vegada no s'ha tractat d'un nou film de ficció nuclear (*El dia després*, per exemple) o totalitària (1984). El llenguatge amb què es tracta la qüestió política entorn de la permanència de les centrals, la posada en funcionament de les aturades i la construcció de noves ha rebut l'acusació de crear una opinió pública desestabilitzadora. Certament, s'han publicat, a l'*Stern* per exemple, imatges i opinions vinculades amb aquesta forma d'energia que són comparables als moments més emotius i dramàtics d'algun d'aquests films: imatges de bombers soviètics intentant evitar una catàstrofe pitjor, nens petits que varen estar sota la pluja del dia D, qualificada de «perillosa», i que ara no poden dormir perquè tenen por de morir... És el sentiment de la por. En aquest sentit, l'editorial de l'*Stern* del 22 de maig assenyala que «homes amb un sentiment sa del que és la por no haurien construït mai Txornòbil ni el Challenger ni tampoc la indústria química de Bhopal, on un parell de milers de persones morien per equivocació».

Explicar, justificar i convèncer que algun altre Txornòbil pot passar, però que no és probable que succeeixi, ja que les centrals alemanyes són dife-

rer o han anat a la central en construcció de Wackersdorf.

Tret d'aquest darrer grup autònom, els qui omplen la llista vermella-verda són anomenats per les autoritats, en argot bèl·lic, «Chaoten» (caòtics) i també «Die Gewaltige Chaoten» (els violents caòtics). Ells contesten amb la consigna, ja generalitzada, «Millor caòtic que mort», que Txornòbil escapa dels paràmetres de qualsevol ideologia i que no hi ha un ús pacífic de l'energia nuclear ja que, en cas de conflicte, les centrals esdevindrien un objectiu militar alhora que, actualment, són utilitzades per a la producció de plutoni. Txornòbil s'ha qualificat també per aquests sectors com «la bomba de Kiev» i els enfrontaments amb la policia han estat, per la seva gravetat, motiu suficient per a fer aparèixer el 21 de juliol en portada

NOVETATS EN LLIBRES

KIM

Rudyard Kipling
L'Esparver, 52

L'obra mestra de Rudyard Kipling finalment en català, amb motiu dels 50 anys de la mort de l'autor.

EDICIONS DE LA MAGRANA

ANTROPOLOGIA PARCIAL

Josep Franco
Sèrie «La unitat», núm. 108.

Cròniques urbanes del nostre temps.

EDICIONS TRES I QUATRE

L'ASSALT AL JARDÍ

Miquel de Renzi
Col·lecció Gregal Poesia

GREGAL LLIBRES

LA BOLA

Enric Larreuia
Col·lecció Joanot, núm. 6.

Un text d'allò més divertit per als més menuts.

FEDERACIÓ D'ENTITATS CULTURALS DEL PAÍS VALENCIÀ

ÉS MOLT SENZILL, DIGUEU-LI CATALUNYA

Josep Guia

L'autor, un català del sud, com ell s'anomena, diu les coses pel seu nom, i ens fa una proposta que trenca amb el vell catalanisme regionalista.

EL LLAMP

CATALUNYA LIGHT ...? ELS ESPANYOLS NO SÓN CATALANS

Francesc Ferrer i Gironés.
Col·lecció La Rella.

Distribuïdor exclusiu a Catalunya del Sud, Sendra.

EL LLAMP

ELS MARGES, 34

Revista de llengua i literatura dirigida per Joaquim Molas.

CURIAL EDICIONS CATALANES, S. A.

L'ABSENT I ALTRES NARRACIONS DE LA GUERRA I DE L'EXILI

Xavier Benguerel
Col·lecció Tros de paper, núm. 18

Nou contes de la guerra i de l'exili. I una petita obra mestra —«L'absent»— que conta una història commovedora d'amor i de mort.

EDITORIAL EMPÚRIES

DICCIONARI JURÍDIC CATALÀ

Un volum de 14 x 21, 480 pàgines.

De venda a llibreries.
«Els diccionaris de l'Enciclopèdia».

ENCICLOPÈDIA CATALANA

PORNOGRAFIA

Witold Gombrowicz
Les Millors Obres de la Literatura Universal / Segle XX, 4. 200 pàgs.

Una obra cabdal de la novel·lística europea contemporània, que planteja, en un clima de sensualitat latent, la relació entre la maduresa i la joventut.

Edicions 62 - la «Caixa»

rents, les més segures del món, continua sent una difícil i sofisticada peripècia política, sobretot quan el període electoral és a principis de 1987 i quan hi ha una important base polititzada d'oposició capaç de fer circular, generalment per mitjans escrits gràfics (premsa i editorials), un plec suficient d'informació per a mantenir el nombre de simpatitzants i, possiblement, fer-lo augmentar.

Nombroses editorials s'han afegit a aquesta tasca informativa. Veuen en l'oposició entre energia alternativa i energia nuclear i, en general, en els temes que toquen la protecció del medi ambient, una sortida segura a les seves publicacions. El llibre *El que s'ha de saber després de la catàstrofe del reactor*, de Holger Strohm, de l'editorial Zweitausendeins, edita dues noves edicions per mes des del maig. Al costat d'això, les obres sobre naturisme, bioalimentació, opinions de grups de dones o sobre formes de vida i pensament pròpiament sectaris, intenten completar o suplir la informació a l'entorn de la temàtica nuclear.

Malgrat tot això, l'*Spiegel* del 28 de juliol ha representat gràficament els resultats d'un sondeig d'opinió sobre la situació política a la RAF en el mes de juliol. L'Emnid-Institut proporcionarà mensualment aquest tipus de dades fins arribar a les properes eleccions de gener. Segons apareix en les gràfiques, els resultats són encoratjadors per a l'actual govern, que havia perdut algun punt en el mes de maig mentre que per al partit verd es preveu no gaire més d'un 5 per cent de representació parlamentària i els guanys en popularitat aconseguits en els mesos de maig i juny han retrocedit sense haver aportat millores considerables en la captació de l'electorat.

Possiblement, els «caòtics» no arribaran mai a obtenir el 50,1 per cent que els donaria majoria absoluta en el Parlament. Aquest pensament enforteix, segurament, l'acció de la RAF —Fracció de l'Exèrcit Roig— que s'afegeix al conflicte acabant amb la vida d'industrials i científics relacionats amb la tècnica nuclear.

L'acció dels partidaris de l'energia nuclear, també segons els resultats de l'esmentat sondeig, sembla ser més reeixida en la formació de l'opinió pública alemanya, ja que els partits que la preconitzen en cap moment no han deixat de captar les majories.

Amb el títol «Busquem la seva confiança», més de 700 noms han finançat la publicació d'un anunci en què es presenten ells mateixos, també, com a ciutadans alemanys que treba-

LLIBRERIA TRES I QUATRE

Pérez Bayer, 11. Tel. 352 91 10. 46002-València

llen per la tècnica nuclear, que no volen que el seu país, pobre en recursos naturals energètics, es vegi en dificultats, que observen acuradament la seguretat de les instal·lacions en funcionament, i que viuen també, ells i les seves famílies, molt a prop dels seus llocs de treball.

Això, però, va acompanyat d'una campanya formal. La publicitat per la comercialització de productes, per la seva banda, també s'ha impregnat de mots del vocabulari ecològic i energètic com «Umweltfreundlich» («No malmel el medi ambient»). Curiosament, el carbó s'anuncia com una font nacional d'energia que permetria de restar al marge de la política de preus dels països productors de petroli, alhora que assegura oferir un subministrament suficient per als propers 300 anys. Per a l'elaboració d'un cens de població, la propaganda institucio-

Mobilització antinuclear

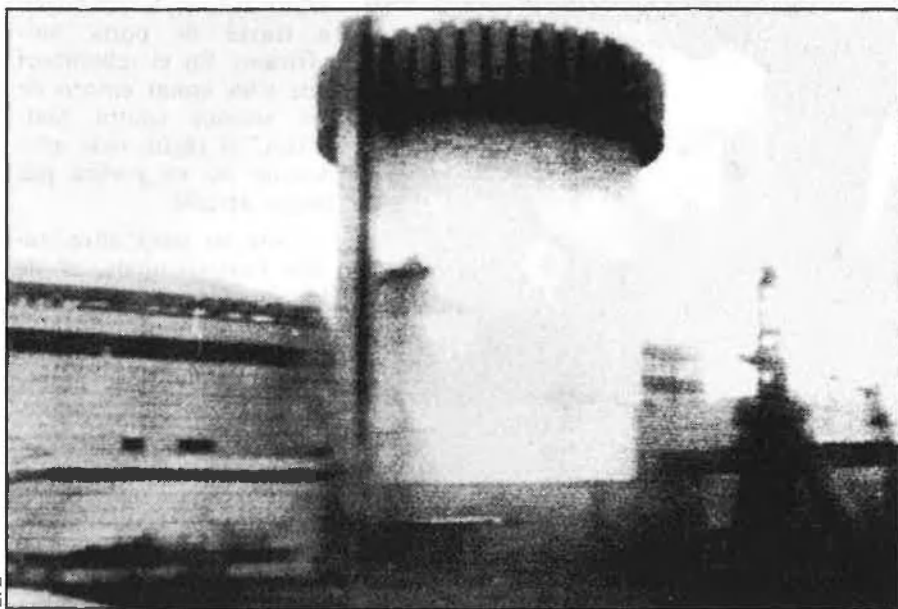
V. P.

La contesió antinuclear alemanya té un doble rerefons: un de militar —la instal·lació dels euomíssils al seu territori i en països veïns— i un de civil —la proliferació de centrals nuclears a Alemanya i els països veïns.

Actualment a la República Federal Alemanya hi ha quinze reactors nuclears en funcionament, dotze en fase de construcció i una desena més en fase de planificació. En total l'RFA produeix 35,5 GW nets per any, fet que la situa com el quart país del món en capacitat de producció d'aquesta energia. Pel nombre de reactors instal·lats, en canvi, ocupa el sisé lloc.

Avaluacions fetes per instituts internacionals indiquen, tanmateix, que la importància de la producció alemanya dins el context mundial disminuirà en els pròxims anys, ja que es calcula que per l'any 1990 l'RFA produirà un 5,4 per cent del total mundial de l'energia nuclear, mentre que ara en produeix el 6,2 per cent.

A l'altra banda de la ratlla que separa les dues Alemanyas la República Democràtica manté cinc reactors en funcionament, vuit en construcció i quatre més en fase de planificació.

La central de Txornòbil, els dies de la catàstrofe.

nal ha presentat en diaris i revistes una reducció dels formularis a omplir en què la informació que es demana al ciutadà és sobre la propietat o el lloguer de l'habitatge, sobre el sistema de calefacció emprat, etc. El titular: «Ajuda el medi ambient».

Segons la coalició del govern —CDU-CSU— les forces que promouen el conflicte es situen, clarament, «fora de les fronteres», i Genscher, ministre d'Afers Exteriors, viatja a l'URSS per a establir nous acords que garanteixin la seguretat del poble alemany. Justament enfront d'aquesta actitud, l'òrgan informatiu del partit dels verds de Nord-Wesfalia els contesta amb un únic titular a primera plana: «Txornòbil és a tot arreu».

A tot arreu i a Colònia

El mes de juliol pels carrers de Colònia pot veure's encara algun record del dia en què la població va sentir, ni que fos psicològicament, el núvol radioactiu sobre la seva ciutat. El passeg per la ciutat és il·lustratiu. La publicitat oficial conviu amb la diminuta, però nombrosa, de l'oposició antinuclear. Pintades referents a la vida després de Txornòbil, que diuen que l'aigua de Colònia és iode, dibuixos de la figura de la mort amb una dalla i amb un rellotge de sorra a l'altra mà, comptant el temps que resta per a un final definitiu, es fan familiars en cada barri.

Pels carrers fa xafogor. Dintre les cases l'aire no circula i les plantes

s'assequen darrere els vidres. El supermercat està refrigerat, però els colors vistosos i fluorescents no assenyalen cap mena de contaminació en els aliments, ans al contrari, ja que molts suc de fruites són cent per cent naturals. Els brics de llet ja porten, però, la impressió d'un tampó especial: «Entwarnung» (anul·lació de l'advertència formulada anteriorment). És llet que ja pot beure's, diuen, sense por.

A fora, torna a fer calor. El sol s'entén com a símbol d'una temperatura excessiva i no es tracta de cap miratge, quan també ja premsa, en general, ha comentat l'anormalitat de les altes temperatures («Klimaveränderung») encara que no les atribueix a les alteracions climatològiques de què també es queixen els grups de protecció del medi ambient. El 15 de juny, el diari de Colònia, *Kölner Stadt Anzeiger*, publicà un especial sobre l'energia solar com a energia alternativa. La foto que obre el tema és un sol exagerat sobre els teulats d'una ciutat en contrallum. Realment, el sol semblava més gran o, almenys, se'l sentia irradiar. Irradiar és, en alemany, «stralen»; durant uns dies aquesta paraula ha estat usada com a qualificatiu no només del sol (Strahlende Sonne) sinó també de les persones i dels objectes quotidians. Entre el cinisme i la por, això no era res més que un comentari irònic que ampliava el catàleg de mesures preventives emeses a través de ràdio, televisió i premsa, que ja advertien del contingut de becquerels (bq) en els aliments, al sòl, a l'atmosfera i a la tapissaria de l'interior de les cases.